



# SECCIÓ DE SENDERS

## AE TALAIA

### UN RECORREGUT PER LA CATALUNYA INTERIOR GR-3

**4a Etapa : SANT JOAN DE VILATORRADA - COLLBAIX - MAS DEL COLLET  
FALS - CAN TICO VELL - CAMPS**

**14 de març de 1999**

#### HORARI PREVIST

|                                            |       |   |
|--------------------------------------------|-------|---|
| <b>Sortida</b> de Vilanova i la Geltrú.    | 7     | h |
| <b>Sant Joan de Vilatorrada.</b> Esmorzar. | 8.15  | h |
| Inici de l'etapa.                          | 9     | h |
| <b>Cim del Collbaix.</b> Reagrupament.     | 9.55  | h |
|                                            | 10.05 | h |
| <b>Fals.</b> Reagrupament.                 | 11.40 | h |
|                                            | 12    | h |
| <b>Camps.</b>                              | 13.20 | h |
| Sortida cap a Fals.                        | 13.30 | h |
| <b>Masia Canet de Fals.</b> Dinar.         | 14    | h |
| Sortida cap a Vilanova.                    | 16.15 |   |
| <b>Vilanova i la Geltrú.</b>               | 18    | h |

#### Notes.-

- \*\* Esmorzarem a Sant Joan de Vilatorrada; hi ha alguns bars.
- \*\* En arribar a Camps l'autocar ens portarà a Fals a dinar.
- \*\* El recorregut del GR senyalat al mapa no coincideix amb el recorregut real.
- \*\* Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.





# SECCIÓ DE SENDERS

## AE TALAIA

### UN RECORREGUT PER LA CATALUNYA INTERIOR GR-3

**4a Etapa : SANT JOAN DE VILATORRADA - COLLBAIX - MAS DEL COLLET**  
**FALS - CAN TICO VELL - CAMPS**

14 de març de 1999

#### DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

| Horari  |       |
|---------|-------|
| Parcial | Total |
| 0.00    | 0.00  |

Comencem el recorregut a la cruïlla dels carrers Montserrat i d'Àngel Guimerà de Sant Joan de Vilatorrada (260 m). Se segueix carrer d'Àngel Guimerà amunt, després pel carrer Dr. Tarrès i el carrer Acàcies, on, al seu final, comença la pista de terra que surt del poble.

|      |      |
|------|------|
| 0.11 | 0.11 |
|------|------|

El sender fa un revolt cap a l'esquerra passant per sobre d'un pontarró. Aviat cal girar a la dreta i vorejar un camp.

|      |      |
|------|------|
| 0.06 | 0.17 |
|------|------|

Cruïlla; cap a l'esquerra va el PR-C-130. Nosaltres continuem recte, entre mig de camps.

|      |      |
|------|------|
| 0.05 | 0.22 |
|------|------|

Creuament, amb un pal indicador; hem d'anar a la dreta. Al cap d'uns metres, hem d'anar cap a l'esquerra per entre mig d'una vinya, per tal d'enfilar-nos pels contraforts del cim que tenim al davant. Forta pujada.

|      |      |
|------|------|
| 0.13 | 0.35 |
|------|------|

Bifurcació; anem cap a la dreta. Continuem pujant.

|      |      |
|------|------|
| 0.11 | 0.46 |
|------|------|

Trobem unes tines abandonades a banda i banda del sender. Seguim pujant.

|      |      |
|------|------|
| 0.06 | 0.52 |
|------|------|

Cim de Collbaix (546 m), amb fita geodèsica i bandera catalana. Es gaudeix d'una gran panoràmica de tot el Pla de Bages i, en dies clars, de les muntanyes veïnes i una bona part del Pirineu.

0.06                      0.58

Es travessa tot el cap del pla de Collbaix en direcció oest i es comença a baixar per anar a cercar un camí carener per la divisòria de Fals i Manresa.

0.08                      1.06

Pal indicador en un collet; aquí deixem el PR-C-130 que va cap a l'esquerra. Se segueix pel fil de la serra, on trobem una fita, i després passem per una esquena d'ase. Grans panoràmiques.

0.14                      1.20

En un collet trobem una pista travessera; la creuem i continuem amunt.

0.08                      1.28

Desemboquem en una pista; és la que havíem creuat abans. Seguim sempre amunt.

0.02                      1.30

Creuament; la pista fa un revolt cap a l'esquerra per anar al Cap del Pla de Fals. A la dreta hi ha una cadena que mena a una casa; nosaltres hem d'anar recte.

0.11                      1.41

Cruïlla; es va cap a la dreta entre camps de conreu.

0.03                      1.44

Bifurcació; es deixa el camí de l'esquerra, anem recte.

0.04                      1.48

Veiem dues pilones, que diuen *el Collet*; hem de girar cap a l'esquerra i seguir pel camí principal.

0.02                      1.50

Masia del Collet (440 m), la casa queda a la dreta; hem de deixar el camí que gira cap a l'esquerra i anar recte, passant pel costat d'un monòlit de pedra amb el rètol del Collet. És un camí que baixa, un xic malmès.

0.10                      2.00

Desemboquem en el camí ral de Manresa a Castelltallat; hem d'anar cap a l'esquerra, seguidament fa un revolt cap a la dreta. Més endavant se'ns uneix un camí per l'esquerra. La pista es transforma en camí i, més enllà, bifurca; hem d'anar cap a la dreta. Ara el camí es transforma en sender.

0.10                      2.10

Desemboquem en un sender transversal; hem d'anar cap a l'esquerra.

0.01                      2.11

Font dels Pins, a l'esquerra del camí; pràcticament no té aigua. Després de la font, el camí comença a pujar suaument. Se'ns ajunta una pista per la dreta i més endavant se'ns n'ajunta una altra per l'esquerra, i després una trifurcació, en la qual hem d'agafar el camí de més a la dreta, deixant, també a la dreta, l'entrada a un camp.

0.09                      2.20

Casa de la Massana; hem de passar per davant del portal, rodejant la casa per l'esquerra. A la llinda de la porta hi ha escrit: *Salvador Massana any 1870*.

0.03                      2.23

Després de deixar un camí a la dreta, passem per un pont amb baranes de fusta. Entrem en una zona d'esbarjo de Fals; el camí gira cap a la dreta seguint un tancat de fusta.

0.03                      2.26

Fals (360 m); es destaquen les dues superbes torres cilíndriques. Es passa un tancat de fusta, situat al peu de la torre de l'esquerra, i es davalla per un senderol que duu a la riera de Fonollosa.

0.07                      2.33

Travessem la riera a gual; el camí puja pel costat d'uns edificis.

0.02                      2.35

Carretera de Manresa a Calaf; se segueix cap a l'esquerra. Més endavant, deixem a l'esquerra l'entrada a can Ginart i a la dreta l'entrada a la urbanització de Canet de Fals.

0.08                      2.43

Molí de Boixeda (320 m); es continua per la mateixa carretera, deixant a l'esquerra la carretera que va a Rajadell.

0.05                      2.48

Bifurcació; es deixa la carretera i es trenca a la dreta per un camí de terra. Hi ha un cartell indicador de can Tico Vell, i un pal indicador del GR.

0.02                      2.50

Can Tico Vell (350 m), la masia queda a la dreta; hem de seguir recte amunt entre camps. Més endavant agafem a la dreta un camí ral, dreturer i malmenat, deixant a l'esquerra uns ruscs d'abelles.

0.20                      3.10

Ca N'Oliveres (480 m), és una masia abandonada, situada a la dreta. A l'esquerra, hi ha can Manel; és una casa ben conservada. Després de la llarga pujada, hem de continuar recte; el camí és molt bo.

0.08                      3.18

Es passa per sota d'una línia d'alta tensió i aviat es veu la gran propietat de Clarena.

0.05                      3.23

Deixem un camí a l'esquerra, final de la pujada, continuem recte, planejant.

0.03                      3.26

Bifurcació; es deixa la pista, que va fins a Clarena, i es trenca a l'esquerra.

0.04 3.30

Un camí se'ns uneix per la dreta; seguim recte amunt.

0.03 3.33

Tomba al soldat desconegut (580 m), després d'una bifurcació a l'esquerra. Hi ha enterrat un soldat mort durant la guerra civil 1936-1939. Es gira a la dreta, i ja som al Pla de Camps. Al fons es veu el poble de Camps.

0.03 3.36

Deixem un camí a la dreta, anem recte. Més endavant tornem a deixar un camí a la dreta, hem de seguir cap a l'esquerra per una pista arranjada amb grava.

0.02 3.38

Cruïlla amb un cartell indicador, diu: *can Pasadret* i *can Sistellé*. Hem d'anar cap a la dreta. Més endavant, passem pel costat d'un xalet, després hem de deixar el camí i agafar un senderol a l'esquerra que baixa.

0.07 3.45

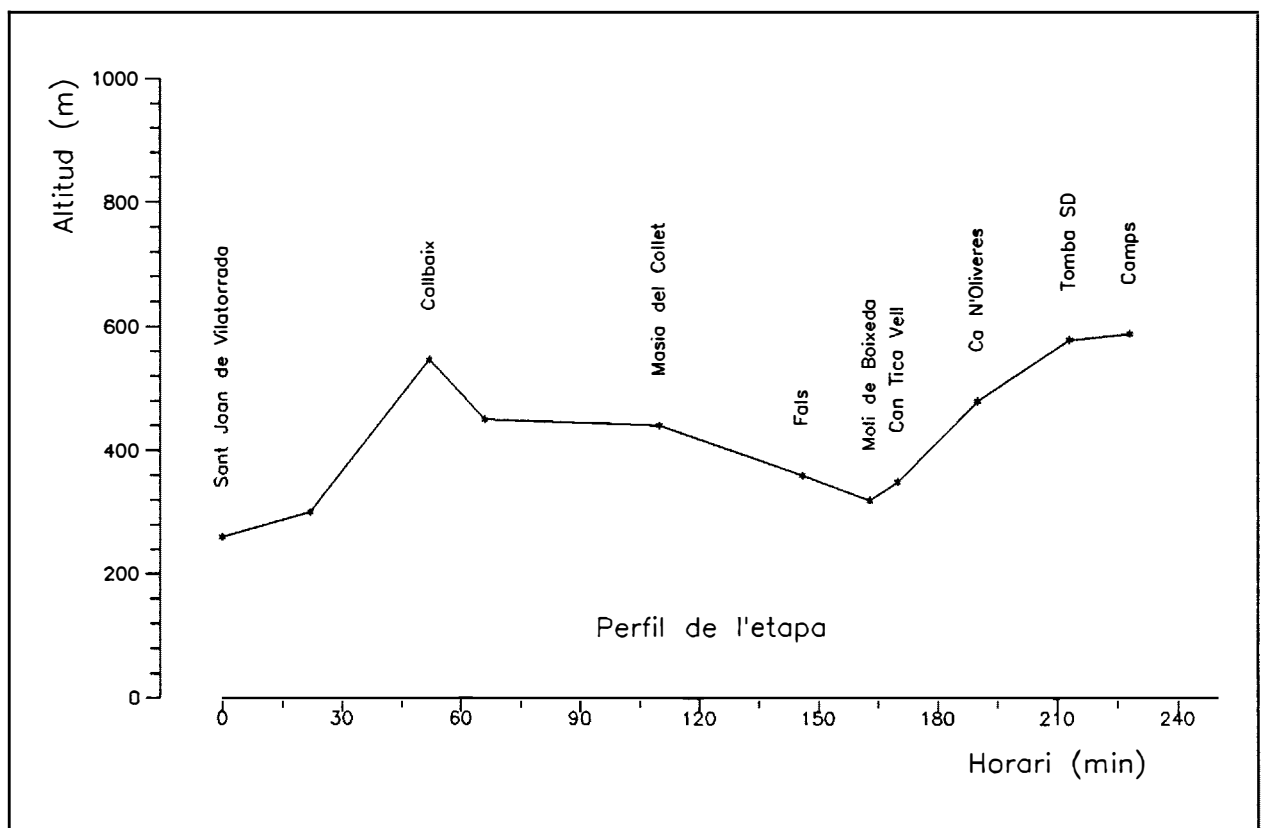
Desemboquem a la pista que havíem deixat, anem cap a l'esquerra. Hi ha una creu de terme.

0.03 3.48

Després de passar pel costat d'uns vestidors d'un camp de futbol i d'unes escoles, arribem a Camps (590 m). Hi ha un pal indicador i, dins el poble, una font d'aigua.

**Ramon Casas i Vidal, febrer de 1999**

(Equip de ruta: Ramon Casas, Jani Ferrer i Mariano Guerra)



## SANT JOAN DE VILATORRADA

Sant Joan de Vilatorrada és el primer poble que es troba sortint de Manresa per la ruta del Cardener i en sentit invers al curs del riu, a poc més de dos quilòmetres de la ciutat. El terme municipal (de 16.25 km<sup>2</sup>) s'estén en terreny pla a cada banda del Cardener penetrant per l'esquerra fins al bell mig del Pla de Bages i aturant-se, a l'altre cantó, en els primers contraforts del sistema muntanyós del ponent de la comarca (turó de Collbaix, 544 m; el Montconill, 479 m; Jaumandreu, 439 m).

La riera de Jaumandreu o del Clot de les Garses, afluent de la dreta del Cardener, i la de Vallverd o de les Feixes, que hi desguassa per l'esquerra, constitueixen el límit superior del municipi. Altres corrents d'aigua, dins el mateix territori, són el torrent de Joncadella, dit també d'Olius, a mà esquerra del riu i la riera de Fonollosa (de Fals o de la Vall), que té l'últim quilòmetre del seu recorregut en terme de Sant Joan.

Des de l'any 1963, el municipi té per nom oficial *Sant Joan de Torroella*. Abans d'aquesta data, era *Sant Martí de Torroella*. Hom creu que seria més correcte *Sant Joan i Torroella*, unint en un sol nom el record històric de les dues principals entitats de població del seu territori. En suprimir el mot *Vilatorrada* i adoptar una forma gramatical que expressa dependència de Torroella, es va renunciar gratuïtament a mil anys d'història. El topònim *Vilatorrada* declarava un probable origen romà (una vil·la agrícola, protegida per torres); *Torroella* al·ludeix a una petita torre o guàrdia medieval.

Constitueixen el municipi, dos pobles: Sant Joan de Vilatorrada, principal nucli urbà, i Sant Martí de Torroella, de poblament dispers. L'organització eclesiàstica manté la diferència entre els dos sectors, amb les respectives parròquies de Sant Joan i Sant Martí. Correspon a la demarcació d'aquesta, el popular santuari de la Mare de Déu de Joncadella.

El poble de Sant Joan de Vilatorrada, amb el seu centre urbà a només tres quilòmetres de la plaça de Sant Domingo, de Manresa, i no havent-hi pràcticament solució de continuïtat entre les respectives caserius, ha esdevingut un raval de la ciutat. Cal atribuir l'origen del poble a la probable vil·la *torrada* o torrejada (guarnida de torres), de la qual seria testimoni arqueològic una petita ara romana dedicada a la deessa Diana, descoberta l'any 1949 en el recinte del temple parroquial vell i traslladada al Museu Comarcal de Manresa.

L'església de Sant Joan és esmentada l'any 1020 en l'acta de redotació de Santa Maria de Manresa, dins la rodalia de la qual era inclosa des de la consagració d'aquell antic temple, celebrada pels volts del 937. És un edifici curiós -avui, sense culte- format per dues naus paral·leles de planta rectangular i cobertes amb volta apuntada; una d'elles, datable al segle XII, i l'altra és un afegit més modern al costat de migdia de l'antiga, amb la qual es comunica per un gran arc obert a la paret mitgera. La sagrera de l'església de Sant Joan, reduïda avui al casal i construccions annexes del mas Suanya, constituï el nucli principal de població fins al segle XIX. L'any 1897 es van iniciar els treballs per a la construcció de la nova església parroquial, al bell mig del poble, sota projecte i direcció de l'arquitecte Suaña. El temple, d'estil romànic d'imitació, fou consagrat pel bisbe Torras i Bages el 10 d'octubre de 1908. Retaules, imatges i altars de l'església vella van ser traslladats al nou centre de culte; a remarcar, entre aquells, dues magnífiques taules gòtiques, obra documentada del pintor Joan Gascó (1523), malauradament destruïdes el 1936. La restauració de la façana i el nou campanar de cadireta és obra de postguerra, de l'arquitecte Pericas. L'interior fou objecte d'una absurda reconversió.

Sant Martí de Torroella perdé les funcions de capitalitat històrica del terme, l'any 1905, en traslladar-se la seu del municipi al nucli urbà de Sant Joan. És un poble de cases disperses, amb un petit nucli aturonat a l'esquerra del Cardener entorn de l'església parroquial dedicada a Sant Martí de Tours. L'origen del nom cal cercar-lo en una petita torre de vigilància sobre el gual del riu, situada aproximadament a l'indret que hom anomena encara del Castell.

Joncadella (o Juncadella), santuari de la Verge Maria patrona del Pla de Bages, és situat a mà esquerra del Cardener, entre els pobles de Vilatorrada i Torroella, però més prop i dins la demarcació parroquial d'aquest. Segons la tradició, la imatge de la Verge titular hauria estat trobada en una petita cova coberta de joncs. I això fóra l'origen del topònim *Joncadella*, diminutiu de *Joncada* o *Joncar*.

## FALS

Fals, originàriament *Falcs*, que seria potser el topònim adequat, és un dels tres pobles que formen el municipi de Fonollosa; els altres dos són Fonollosa i Camps. És situat en un gran pla entre les rieres de Fonollosa i de Rajadell. Fou senyoria dels poderosos Cardona i com un monument arqueològic del seu castell i de l'extingida grandesa, resten dues grans torres cilíndriques, a tocar de l'església parroquial, en un coster a la dreta de la riera de Fonollosa i a l'extrem de llevant del seu gran pla.

El castell i l'església de Sant Vicenç de Fals són documentats almenys des de l'any 1026. Les torres de Fals són un dels monuments militars més vistosos i coneguts de la comarca i formen un conjunt molt pintoresc amb el temple veí i la vella rectoria. L'edifici religiós data del segle XVII, però conserva vestigis d'època gòtica i fou ampliat a la darreria del segle XIX. En l'actualitat el centre religiós s'ha desplaçat a una església de construcció recent, situada al Raval de les Oliveres, entitat principal de població, a l'altre extrem del pla de Fals.

No gens lluny del Raval, en direcció a ponent i molt a prop del confí del terme municipal amb Rajadell, el santuari de la Mare de Déu del Grau presideix des d'un graó natural l'ampla esplanada de Fals. És un santuari d'una gran devoció i consisteix en un interessant temple d'origen pre-romànic ampliat i modificat als segles XII i posteriors. La imatge de la Verge que presideix l'ermita és segurament del segle XVI. Un centenar d'anys més modern, el retaule pintat és probablement del mateix autor d'altres obres similars conservades o procedents d'esglésies del mateix veïnat.

El poble més important del municipi és Fonollosa, amb el nucli principal situat al peu de la carretera de Calaf a Manresa.

\*\*\*\*\*

## CAMPS

Santa Maria de Camps és el nom de la parròquia, citada, al segle XII, sota les formes de *Cantios* o *Cancios*; les referències documentals, però, són força més antigues, almenys, de l'any 950. A l'església parroquial, que data de l'any 1760 i que últimament havia estat reduïda a sufragània de Fonollosa hi havia la imatge gòtica del Sant Crist de Camps, de gran devoció a la comarca i que fou cremada el 1936. L'escultura, que ara es venera al mateix temple, és una reproducció d'aquella.

Un altre centre d'interès històrico-artístic, d'aquesta feligresia, és el temple romànic de Santa Maria de Caselles, dit també de la Pabordia, consagrat el 1235 per sant Bernat Calbó i des de fa molts anys degradat a usos profans. Durant tres segles i mig, fou seu d'una petita comunitat de canonges regulars, filial de Santa Maria de l'Estany i fundada el 1221 pels senyors del castell de Fals.

\*\*\*\*\*

## BIBLIOGRAFIA

- ## Topoguia del Sender de Gran Recorregut GR-3.  
Tram L'Estany - Tàrraga.  
Senders de Catalunya. Barcelona (1998).
- ## El Bages, el Berguedà i el Solsonès.  
Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Volum 2.  
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona (1981).
- ## Bages.  
Mapa comarcal de Catalunya (7). Cartografia escala 1:50.000  
Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona (1993).

Agustí Poch, març de 1999

